

Makalenin Gönderim Tarihi: 15.11.2022**Kabul:** 15.12.2022**Makale Türü:** Araştırma Makalesi

ŞİİRİN VE MÜZİĞİN AKUSTİK İZ DÜŞÜMÜ: RAP MÜZİK ACOUSTIC PROJECTION OF POETRY AND MUSIC: RAP MUSIC

Meryem NAKİBOĞLU¹Tolga Bleda ÖZ²

Özet

Bu çalışma edebi bir tür olan şiir ile müziğin bir araya gelerek oluşturduğu Rap müziğinin bileşenlerini sorgulama amacını taşımaktadır. İnsanlık tarihi kadar eski olan sanat kavramının nasıl tanımlanması gerektiği tartışmalı bir konudur ve bugün hâlâ fikir birliğine varılmış bir tanımı yoktur. Bu belirsizlik sanatın iki farklı dalı olan edebiyat ve müzik için de geçerlidir. Bununla birlikte, edebi bir tür olan şiirin müzik ile pek çok ortak noktası vardır. Bu sebeple çalışmanın odak noktasını söz konusu ortak noktalar oluşturmaktadır. Bu bağlamda ilk bölümde dilin sanat ile olan ilişkisi incelenmiştir. İkinci bölümde şiirin ve müziğin tanımı yapılmış ve aralarındaki ilişki irdelenmiştir. Üçüncü bölümde “Rap” kelimesinin etimolojisi ve Rap müziğinin tarihsel gelişimi bileşenleri ile açıklanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise genel değerlendirmenin yanında araştırma sonucu elde edilen verilerden derlenen kişisel düşüncelere yer verilmiştir. Şiir ve müzik dünya kültür mirasına dâhildir. Kültür mirası folklorla ait unsurları da içermektedir. Çalışmada bu ayrıntı da dikkate alınmış ve Rap müziğinin folklor ile olan bağlantısına da değinilmiştir. Çalışmada yapılmış olan karşılaştırmalarda komparistik inceleme yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil, Sanat, Şiir, Müzik, Rap.

Abstract

The purpose of this study is to question the components of Rap music that is the combination of poetry which is a literary genre and music. How to define the concept of art, which is as old as the history of humanity, is a controversial issue and there is still no agreed definition today. This ambiguity also applies to literature and music, two different branches of art. However, poetry, as a literary genre, has a lot in common with music. For this reason, the focus of this study is on these commonalities. In this context, in the first part of the study the relationship between language and art are examined. In the second part, poetry and music are defined and the relationship between them is analyzed. In the third part, the etymology of the word "rap" and the historical development of rap music are explained with its components. In the conclusion part of the study, in addition to the general evaluation, personal thoughts compiled from the data obtained as a result of the research are included. Poetry and music are included in the world cultural heritage. Cultural heritage also includes elements of folklore. This detail was also taken into account in the study and the connection of rap music with folklore was also mentioned. Comparatist analysis method was used in the comparisons made in the study.

Keywords: Language, Art, Poetry, Music, Rap.

1 Doç. Dr., ADÜ FEF, Alman Dili ve Edebiyatı, ORCID 0000- 0002- 1892-1620, mnakiboglu@adu.edu.tr

2 Yüksek Lisans Öğrencisi, ADÜ SBE, Disiplinlerarası Karşılaştırmalı Edebiyat ABD, ORCID 0000-0003-1851-4053, tolgableda@gmail.com

GİRİŞ

Tarihin kayıt altına alınması yazının icadı ile başlar. Yazının icadı yazı için kullanılacak araç ve gereçlerin icadına da yol açmıştır. Bu husus toplumlarda, günümüzde “teknoloji” olarak adlandırılan “zanaat” kavramının gelişmesini sağlamıştır.

Edebiyat malzeme olarak nasıl ki dili kullanıyorsa, müzik de malzeme olarak notaları kullanır. Hem edebi hem de müzik eserleri kalıcı olmak için yazıyı, bir anlamda ortak malzeme olarak kullanmaktadır. Buradaki tek fark, edebi eserlerin yazı malzemesi harf iken, müzik eserlerinin malzemesinin nota olmasıdır. Arkeolojik çalışmalar sonucunda mağara duvarlarında ilk insanlardan kalan resimlerin bulunduğu gerçeği göz önüne alındığında sanatın ve onun ifade aracı olan dilin insanlık tarihi kadar eski olduğu sonucunu çıkarmak yanlış olmayacaktır.

Genel olarak edebiyatın başlangıcının sözlü olduğu ve şiirle başladığı kabul edilir. Yazının icadından önceki dönemde şiir sözler için sesleri kullanmaktadır. Müzik de temel olarak sesleri kullandığı için şiir ile müziğin en başından beri ortak bir malzemeye sahip oldukları, başlangıçlarının çok yakın ya da aynı olduğu ve zaman içinde teknik alanlardaki gelişmeleri benzer şekilde değerlendirdikleri argümanı kabul edilebilir.

Bu çalışma bu argüman üzerine yoğunlaşmaktadır. Öncelikle dil ve sanatın zanaat ile olan ilişkisi incelenecektir. Sonra tarihsel süreç içerisinde ayrılmaz bir ikili olan şiir ve müziğin resim ile birleşerek içerisinde şiir, müzik ve grafitinin olduğu yeni bir kültürel akımın nasıl meydana geldiği açıklanacaktır. Çalışmanın sonucunda Rap müziğin bugünkü sanat anlayışı ile orijinindeki sanat anlayışı arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılacaktır.

1. DİL VE SANAT İLİŞKİSİ

Sanatın genel bir tanımını yapmak zordur. Neyin sanat olarak kabul edileceği tarih boyunca tartışılmış ve toplumların geçirdiği değişimlere bağlı olarak farklı tanımlamalar yapılmıştır. Sanat kavramı genellikle hayal gücü ve yaratıcılıkla ilişkilendirilir. Sanat, Hint-Avrupa dil ailesine dâhil olan dillerde “yapay” kavramı ile açıklanır. Örneğin, İngilizce “art” (artificial/yapay), Almanca “Kunst” (künstlich/yapay) sözcükleri içerisinde yapaylığa dair bir anlam barındırır (Erdoğan, 2021: s.3). Türkçede sanat kelimesi Arapçadan geçtiği hâliyle (Arapça/san’at) kullanılmaktadır.

“Misalli Büyük Türkçe Sözlük” de sanat kelimesi şu şekilde tanımlanmaktadır: (Ayverdi, 2011: s.2700)

- Duygu, tasavvur ve fikirleri etkili bir biçimde ve göze hitap edecek şekilde söz, yazı, resim heykel vb. ile ifade etme hususundaki yaratıcılık.
- Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sahip olunması gereken bilgi ve ustalık.
- Bir milletin veya topluluğun anlayış ve zevkine uygun olarak gelişmiş olan anlatım biçimi ve bu biçime göre meydana getirilmiş eserlerin bütünü.
- Zanaat, insanların maddi ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan ve el emeğine dayanan iş.
- Bir edebi eserde yapılan söz oyunu (Söz sanatları).

Sanat, insanlık tarihinin her döneminde var olan bir olgudur. İnsanlığın geçirdiği evrimler yaşama biçimlerini, hayata bakışlarını, sanat biçimlerini ve sanata bakışlarını değiştirmiş, her dönemde ve her toplumda sanat farklı görünümde ortaya çıkmıştır. Sanat, nesnel ve öznel yaklaşımlara göre farklı şekillerde açıklanır. Nesnel yaklaşımda sanat toplumsal etkilerle; öznel yaklaşımda ise salt bir bireysellikle yaratılır (Erdoğan, 2021: s.10).

Zanaat, sermayeden çok nitelikli emeğe dayalı, öğrenimin yanı sıra el becerisi ve ustalık gerektiren meslekleri tanımlar. Bu mesleklerin erbabına “zanaatkâr” denir. Marangozluk, ayakkabıcılık, kuyumculuk, kumaş boyama, çömlekçilik, berberlik, bakırcılık gibi mesleklerin hepsi birer zanaattır (Erdoğan, 2021: s.36).

Bir kimsenin zanaatkâr olması için el becerisi gerektiren bir malı veya hizmeti sadece satması değil, bilfiil

üretmesi gerekir. Zanaatkârlar, el becerileri nedeniyle tarih boyunca pek çok toplumda saygın bir yere sahip olmuştur. Sanayi devrimi ile birlikte birçok zanaat yok olmuş, yerini endüstriyel üretime bırakmıştır. Diğerleri ise şekil değiştirerek değişen koşullara ayak uydurmuştur (Erdoğan, 2021: s.57–58).

Sanat, “insanla nesnel gerçeklik arasındaki estetik ilişki” olarak da tanımlanmaktadır. Sanat, güzel olanı insana sunabilmeyi, insanın yaşamına katmayı, bu yaşamı yoğunlaştırmayı amaçlar. Sanat insana, topluma ve toplumsal yaşama sıkı bir şekilde bağlıdır. Sanatta öz ve biçim, ulusallık ve evrensellik, soyutla somut, duyguyla düşünce iç içedir ve birbirinden ayrılamaz (Soygür, 1999: 124).

İnsan, doğanın sonsuzluğunun onda yarattığı hiçlik duygusuna karşılık olarak kendi biyolojik gereksinimi doğrultusunda, kendine özgü rahatlatıcı ve dengeleyici yapay bir doğa yaratma çabasına girişmiştir. Bu yapay doğa, doğaya karşıttır ve insan bu yapay doğayı sanat olarak adlandırır. Doğal olarak bu eylemin o andaki karşılığı bilindik sanat eylemi değil, bunun yaşamla kurduğu iletişimin yarattığı kendi varlığını duyumsama ve somutlaştırma çabasıdır (Ünsal, 2018: 118).

Tarih öncesi ilkel toplulukların mağara duvarlarına resmedilmiş çizimleriyle başlayan sanatın uzun yolculuğu süreç içinde farklı boyutlar kazanmıştır. Günümüzün çağdaş sanat anlayışına uzanan yolda doğanın olduğu gibi taklit edilmesinden kavram arayışına geçilmiştir. Doğayla bağlarını koparan sanat, yaratma özgürlüğüne kavuşarak evrene açılmış, yaşamla bütünleşmeye başlamıştır. Böylelikle seyirlik müze eşyası olma rolünün reddi ile yaşama karışma ve ona biçim verme rolünü üstlenmiştir (Soygür, 1999: 125).

Sanat insanın doğa, dünya ve kendisi başta olmak üzere tüm çevresiyle oluşturduğu iletişim ve bağlantı yöntemlerini kapsar. Kendine özgün eylemleri ve yaratım süreci tümüyle özeldir. Bu eylemler, sanatçının kendisiyle giriştiği mücadelenin deneyimleri yoluyla elde edilir. Hiçbir araca, malzemeye tahakkümü yoktur. Sanata tarihi boyunca dolaylı ya da dolaysız yaratıcı nitelik yüklenmeye çalışılmıştır. Ancak bu nitelik hiçbir zaman sanat ve sanatçı tarafından içselleştirilmemiştir. Edebiyat, tiyatro, sinema, müzik, mimari ve resim sanat dallarına örnek olarak verilebilir (Ünsal, 2018: 117).

Sanatçıyı diğer insanlardan ayıran; hayal kurma yeteneği, duyarlılığı, duygusal yapısı ve sabrı gibi özellikleridir. Sanatçı, doğada gördüklerini şekil, renk, ses ve anlatım olarak aynen taklit eden ya da yansıtan değil, yaratan kişidir. Sanatçı için yaratıcılık yoktan var etmek gibi mistik ya da metafizik bir anlam içermez. Sanatta yaratıcılık algı yetisi üzerine bir düşünme, bunun için de sezgi gücünü kullanabilmek demektir (Soygür, 1999: 125).

Sanatın dili yoruma açık bir dildir. Sanatın tarihsel sürecinde bilimde olduğu gibi ilerlemeci, doğrusal bir gelişme çizgisi yoktur. Bu süreç; inişli, çıkışlı, çapraşık, rastlantısal, olasılıklarla dolu bir oluşumdur. Sınırları çok geniş olduğu için sanatın tanımı tam olarak yapılamamaktadır.

Sanat eseri zamanlar üstüdür; sürekli, yeniden ve yeni bakış açılarıyla değerlendirilmeye gereksinimi vardır. Kalıcı olması buna bağlıdır. Bu nedenle sanatın ne olduğu ve nasıl gerçekleştiği üzerine yapılan yorumlar tarihsel süreçte sürekli değişmiştir. Sanat eserinin yeniden değerlendirildiği her seferde sonuçlarının farklı olması sanatın doğasında olan bir şeydir (Ötün, 2009: 160).

Günümüzde sanat eseri kavramının içeriği çok genişlediğinden sınırlarını belirlemek gittikçe zorlaşmasına karşın değerlendirme ilkelerine göre dört temel başlık altında toplanabilir: (Düz, 2017: 29)

- Sanatçı
- Eser
- Alımlayıcı
- Toplum merkezli yaklaşım biçimleri

Dil veya lisan, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendisine özgü kuralları olan ve ancak bu kurallar içerisinde gelişen canlı bir varlıktır. Temeli tarihin bilinmeyen dönemlerinde atılmış bir gizli anlaşmalar düzeni, seslerden örülmüş toplumsal bir kurumdur (Ergin, 2008: 3).

Sanat ve dil arasındaki bağlantı estetikte özellikle 18. yüzyıldan itibaren yoğun bir biçimde tartışılmıştır.

Günümüzde ise sanat ve dil arasındaki bağlantı dilbilim ve göstergebilim alanlarında yapılmakta olan araştırmalarla daha sağlam, mantık temelli kanıtlara dayandırılmaktadır. Sanat eserlerinin, doğal dille bağlantısı, yapıları ve malzemeleri farklı olsa da her ikisinin de temelinde göstergeler dizgesi olmasından ileri gelmektedir.

Doğal dillerin göstergeler dizgesi olduğu düşünülürse, iletişimsel özellikleriyle dile benzeyen, göstergelerden oluşan, anlam ileten sanat eserlerinin de bir göstergeler dizgesi olduğu anlaşılır. Sanat eserleri biçimsel özellikleriyle birbiriyle bağlantılı iki özelliği ortaya koyar. Sanatsal bir içeriği somut bir hâle dönüştürür ve bu içeriği iletirler (Batu, 2014: 15–16).

2. ŞİİR VE MÜZİK

Fatma Erkman-Akerson'a göre:

Edebiyat denildiği zaman çoğumuz bu terimle neyin kastedildiğini anladığımızı hatta bildiğimizi sanırız. Edebiyat evrensel bir olgudur, edebiyatı olmayan toplum yoktur deriz. Bu cümle her toplumun kendine özgü bir edebiyatı olduğunu varsaymak anlamına gelir (Erkman-Akerson, 2019: 15).

Güzel sanatların ana kollarından biri olan edebiyat eseri, estetik bir terkiptir (Çetişli, 2013: 11).

Edebiyatı diğer sanat dallarından ayıran temel fark ifade vasıtası olarak kullandığı “dil” malzemesidir (Çetişli, 2013: 18). Edebiyat; malzemesi dil, kaynağı yaşantılar ve hayal gücü olan bir yaratıcılık, başka bir deyişle bir sanat dalıdır (Aytaç, 2009: 9). Türkçede “edebiyat” kelimesi, Arapça “edep” sözcüğünden gelmektedir ve terbiye anlamında kullanılmaktadır. Söзде ve yazıda yanlış yapmamayı öğreten bilim anlamında kullanılmaktadır. Burada kastedilen kullanılan dilin gündelik konuşmalardaki rastgeleliğin ötesinde belirli kurallara uyan bir dil olmasıdır (Erkman-Akerson, 2019: 17).

Batı dillerinde kullanılan “literatür” sözcüğü Türkçede edebiyat karşılığının yanında bilimsel alandaki tüm yazılı metinleri de karşılamaktadır. Latince “litera” (harf) sözcüğünün çoğulu olan “litterae”, her türlü yazılı metni kapsar. Batı dillerinde farklı telaffuzlara sahip olmasına karşın harf ya da mektup anlamları da vardır. Türkçedeki kullanımından farklı olarak yazılı kültür önceliklidir. Türk Edebiyatında ise hem yazılı hem de sözlü kültür birliktedir (Erkman-Akerson, 2019: 18–19).

Bir metni edebîleştirilen kullanılan dildir ve iletişimden ziyade anlamı ön planda tutar. Bununla birlikte, edebiyat kavramı tanım olarak çok kapsamlı olduğu için bir sınırlama gerekmektedir.

Edebi tür kavramı üç temel biçimlendirme alternatifi olan epik, lirik ve drama için bir üst kavram olarak kullanılmaktadır. Bu ayrıştırmanın temeli Goethe'nin “drei Grundformen” anlayışıdır (Aytaç, 2009: 62).

Goethe bu anlayışı şu şekilde ifade etmektedir: (Goethe, 1961: 94–95, akt: Aytaç, 2009: 62–63)

Edebiyatın sadece üç hakiki doğal biçimi vardır: Net anlatıcı, coşkun, heyecanlı ve bizzat eyleyici: Nesir, nazım ve tiyatro. Bu üç yazma tarzı, bir arada veya birbirinden ayrı varlığını sürdürebilir.

Lirik kavramı Yunan mitolojisinde Orpheus'un lirini temsil eder. Hermes tarafından bir kaplumbağa kabuğundan yapıldığı ve o zamana kadar üretilen ilk lir olduğu anlatılır. Bu ilişki bütün edebiyatların kökeni olan şiir türünün müzik ile olan bağına göstermektedir.

Kısacası şiir türü için ritim ve müzikalite (tını) büyük önem taşımaktadır ve en önemli üslup aracı olan tınıların birbirini takip etmesi seslerle bir imge oluşmasını sağlar.

Şiir türünde şair, bir konuşmacı rolünde okuyucuya ve/veya dinleyiciye yönelir. Şiirde monolog bir yapı vardır bu yüzden biçimsel olarak konuşan şairin kendisidir. Şair bildiğimiz dünya hakkında konuşur ve bu dünyayı yansıtır. Bu duruma dilin yansıtma fonksiyonu ya da expressyon denir.

Türkçe kullanımıyla “müzik” kelimesi esasen antik Yunanca kökenlidir, ilk kullanımı “musike” şeklindedir. Latinceye “musica” olarak geçen kelime, neredeyse Latin kökenli bütün dillerde benzer şekilde kullanılmaktadır. İngilizcede music, Almandaca Musik, Fransızcada musique vb. Arapçaya yine Yunancadan “musikiye” olarak geçen kelime, Türkçeye de buradan aktarılarak X. yüzyıldan bu yana “musiki” şeklinde kullanılmaya

başlanmıştır (Öztuna, 1990: 72).

Yunan mitolojisinde geçen ve “esin perileri” anlamına gelen “muse” sözcüğü, Türkçeye Musalar ya da Müzler olarak geçmiştir. Türkçedeki “müzik” kelimesinin kökeni, Müz’e ait, Müz’e yaradır bir sanat anlamı da buradan gelmektedir.

Mitolojiye göre Müz’lerin babası Zeus, annesi ise hafıza ya da bellek anlamına da gelen Mnemosyne’dir. Müz’ler, dans ederek ve şarkılar söyleyerek yaratıcı düşünceyi sunar, hastaları iyileştirir ve iç karartıcı düşünceleri uzaklaştırırlar. Bu kızların anlatıcı, sevindirici ve acındırıcı becerilerine “muslar sanatı”, “muslar becerisi” anlamına gelen “mousike tekhnē” adı verilmiştir (İlyasoğlu, 1994: 12).

Müzik duyguları genelleştirilmiş olarak yansıtır, ayrıntıları şerh etmez ama insan duygularını derinlemesine ve parlak bir biçimde aksettirir. Müziğin genelleyici karakteri gerçek varlığı ayrıntılı bir şekilde yansıtmaya olanağı vermemektedir fakat bu tecessüm binlerce kişinin duygu ve hisleriyle, bağımsız ve somut bir şekilde konuşma olanağı sunar (Polyanski & Roytersteyn, 1966: 67, akt: Kurbanov, 2014: 352–353).

Dilin temel işlevi, iletişimi sağlamaktır. Gönderici ile alıcı arasındaki iletişimin doğru ve eksiksiz sağlanmasında algının önemi büyüktür. Kişinin durumuna göre değişiklik gösterebilir. Algı kişiye göre değişiklik gösterse de müzik evrensel bir dile sahiptir. Müziğin dili konuşulan dile nazaran evrensel olma bağlamında çok daha geniştir.

Ulusal edebiyat ana dil kökenlidir ve edebiyat eserleri ait olduğu ulusun diline hâkim olunmadıkça anlaşılabilir fakat aynı durum müzik eserleri için geçerli değildir. Bu durumun benzer bir örneği, 9 Ekim 2021 tarihinde Almanya’da yayınlanan “The Voice of Germany” isimli müzik yarışmasına katılan Zeynep Avcı’nın Türkçe olarak seslendirdiği, sözü ve bestesi Tan Taşçı’ya (1981) ait olan “Yalan” isimli şarkının jüri üyeleri üzerinde, Türkçe bilmemelerine ve kendi ifadeleri ile seslendirilen şarkının tek kelimesini bile anlamamalarına rağmen bıraktığı etkide açıkça görülmüştür.³

Şiirdeki müzikaliteyle müzikteki melodinin ortak noktası, ses ve sese bağlı oluşan ritimdir. “Ritim” kelimesi Yunanca “rhythmos” kelimesinden gelir ve “herhangi bir düzenli yinelenen hareket, simetri” genel olarak “güçlü ve zayıf unsurların veya zıt ya da farklı koşulların düzenlenmiş ardışık olarak işaretlenmiş hareketi” anlamında kullanılmaktadır (Anon, 1971: 2537).

Zaman içinde düzenli yinelenme veya örüntünün bu genel anlamı, mikro saniyeden birkaç saniyeye (bir rock müzik şarkısındaki nakaratta olduğu gibi), birkaç dakikadan saate veya andan yıllara kadar herhangi bir periyodik sıklığa sahip çok çeşitli döngüsel doğal göstergeler için geçerli olabilir.

Ritim nabız atışı ve vuruşlarla ilgilidir, “bir veya daha fazla aksanlı vuruşun diğer aksanlı bir vuruşa göre gruplanma şekli” olarak tanımlanabilir. Ritmik bir grup ancak unsurları birbirinden ayırt edildiğinde anlaşılabilir. Güçlü vuruş ile bir ya da iki aksanlı olmayan zayıf vuruş arasındaki karşılıklı ilişkiyi içerir (Jirousek 1995).

Performans sanatlarında ritim; zaman içinde ortaya çıkan müzikal sesler ve sessizlikler, bir dansın adımları veya konuşulan dilin ve şiirin ölçüsü, insan ölçeğindeki olayların zamanlamasıdır. Hip Hop müzikte olduğu gibi bazı sahne sanatlarında da şarkı sözlerinin ritmik bir şekilde söylenmesi tarzın en önemli unsurlarından biridir.

Müzik gibi estetik bir alanla, dil gibi asıl fonksiyonu iletişim olarak beliren bir aracın mukayesesi bugün dilbilimin değişik bilim ve sanat dalları üzerinde icra ettiği tesiri belirleme imkânı vermektedir. Hemen akla gelebilir ki, müzik bir ses dilidir. İnsanın duygularını sergilemesi bakımından da duyguların dili olarak görülür.

Müziği dile yaklaştıran aynen dilde olduğu gibi iletişime aracılık etmesidir. Ancak bu aracılık söz dilinden tamamen farklıdır. İlk bakışta müzik dil gibi görünmese de dilbilim bağlamında düşünecek olursak algılanabilir her türlü davranışın nihayetinde dille aynı fonksiyonu yüklediğini fark edebiliriz.

3 Detaylı bilgi için bkz. The Voice of Germany - Offiziell 9 Ekim 2021 <https://www.youtube.com/watch?v=3iLl-cFk8d7g> (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2022).

Müziğe has biçim yani beste, estetik ideanın, dinlenir kılman bir biçime dönüşmesi hadisesidir. Bu noktada müzik estetik bir nesneye dönüşmüş olur. Müzik duygulara aracılık etmekle kalmaz, estetik-nesne olarak duyguları uyandırır. Bu sayede dinleme esnasında fiziki bir olay olan sestem müziğe doğru bir geçiş yaşanır. Yani eser öncesi var olan müzik düşüncesi, müzik ideası, önce ses dizgesine dönüşmüştür. Burada sisteme dönüşen sesler müzik olarak idrak edilerek estetik haz ön plana çıkmaktadır. Bildirmede düşünceler dizgeye dönüşürken, burada ek olarak estetik idea ve tasarımlar dizgesi ile karşılaşırız. O zaman şiir, iletişime esas olan dil ile müzik arasında bir geçiş noktasıdır diyebiliriz (Odabaşı, 2016: 252).

Ritmin içinde kulağa hoş gelen bir ses uygunluğu, hoş bir seda, kısaca ahenk vardır. Bu bağlamda şairin ve bestekârın arayışının ortak olduğu söylenebilir.

3. RAP MÜZİK

Hip Hop 1970’li yılların sonunda Amerika’da kötü koşullarda ve azınlık olarak yaşayan siyahilerin gündemden uzaklaşmak ve eğlenmek için oluşturduğu bir kültür ve yaşam tarzıdır. Genellikle Hip Hop toplulukları, toplumda artış gösteren ayrımcılığı, yabancı düşmanlığını, dışlanmayı ve ırkçılığı fark eden ve tüm bu olumsuzluklara karşı eleştiri getiren, tepki gösteren gruplardır.

Temel olarak Hip Hop kültürü dört ana unsurdan oluşur: (Nakiboğlu, 2020: 131–132)

- Breakdans
- Grafiti
- DJ’lik
- Rap müzik

Grafiti, çoğunlukla kamusal bir alanda yer alan bir duvar ya da yüzeye çizilmiş, kazınmış veya püskürtülmüş yazı ve çizimlerdir. Kelime, Yunanca “graphein” (yazmak) kelimesinden gelmiş ve İtalyanca “sgraffio” (karalamak) kelimesinden türemiştir (Candemir, 2008). İlk çağlardan beri bir durumu resmetme, tanımlama ya da dikkat çekme yöntemlerinden birisidir.

Bugün bilinen anlamıyla grafiti, 1960’ların sonlarında Amerika Birleşik Devletleri’nde Hip Hop kültürüyle birlikte doğmuştur. Modern şehirlerde otobüslerin içlerine sivri bir aletle kazınan yazılardan sokak duvarlarına spreyle boyayla çizilen resimlere kadar pek çok uygulama grafitinin kapsamına girmektedir. Kimi çevrelerce bir sanat dalı olarak kabul edilirken, bir başka bakış açısı da grafitiyi Vandalizm olarak değerlendirmekte ve suçla ilişkilendirmektedir (Bal, 2014).

Rap, Hip Hop kültürünün müziğidir. Rap’in “Rhythm And Poem” (Ritim ve Şiir ya da Ritmik Şiir) veya Rhythmic African Poetry (Ritmik Afrika Şiiri) sözcüklerinin kısaltması olduğu görüşü yaygın olsa da, etimolojik olarak kelimenin anlamı farklıdır. Oxford sözlüğüne göre (etymonline, 2022), XIV. yüzyılın ortalarında “vurmak”, isim hâliyle ilişkili olarak (birinin) parmak eklemlerine vurmak suretiyle verilen sert ceza. Ara vermeden, gayri resmi konuşmak, kolay bir şekilde sohbet etmek olarak tanımlanır.

XV. yy sonlarında İskandinav bir kaynağa göre, Danca “rap”, İsveççe “rapp” hafif darbe anlamında kullanılmıştır. Her iki ifade de muhtemelen tokat ya da alkışı ifade etmektedir. Argo anlamı azarlama, suçlama, sorumluluk olarak geçmektedir. 1777 yılında özel bir anlam kazanarak; suç iddianamesi, günlük işlenen suçların tutulduğu karakol kayıt kâğıdı ya da sabıka kaydı şeklinde bir kullanım kazanmıştır. (1960 yılında olduğu gibi).² Doğaçlama sözlerle müzik anlamı ise 1979 yılında New York argosuna girmiştir.

Rap; içerik, akış ve sunumdan oluşur. İçerik söylenenleri ifade eder, akış; kafiye ve ritmidir, sunum ise konuşmanın tonu ve hızıdır.

Rap müziğin kökeninin yüzyıllar öncesine, Batı Afrika’nın Griotlarına kadar uzandığı oldukça yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Karayip halk sanatçıları da hikâyelerini tekerlemelerle anlatarak bugün bildiğimiz

Rap müziğin doğuşunun temellerini atmıştır (Jukely, 2018).⁴

Griotlar,⁵ Batı Afrikalı bir tarihçi, hikâye anlatıcısı, övgü şarkıcısı, şair veya müzisyendir. Griotlar sözlü geleneğin kaynağıdır ve kraliyet mensuplarına danışmanlık yapmaları nedeniyle genellikle bir lider olarak görülür. Bu iki işlevden ilkinin sonucu olarak bazen ozan olarak da adlandırılırlar. Griotlar bugün Batı Afrika'nın birçok yerinde yaşamakta ve Mande halkları (Mandinka veya Moritanya Arapları) diğer birçok küçük grup arasında bulunmaktadır.

Kelime Portekizce “criado” kelimesinin Fransızca transliterasyonu (harf çevrisi) olan “guiriot”tan ya da “hizmetçi” anlamına gelen eril tekil terimden türemiş olduğu düşünülmektedir. Griotlar Batı Afrika'nın kuzey kesimlerinde daha yaygın olarak yaşamaktadır. Afrika dillerinde Griotlar çeşitli isimlerle anılırlar: kuzey Mande bölgelerinde “Jeli”, güney Mande bölgelerinde “Jali”, Wolof dilinde “Guewel”, Serer dilinde “Kevel, Kewel ya da Okawul.” (Hale, 1998: 176).

Griotlarda endogamik bir kast sistemi vardır. Çoğu sadece diğer Griotlarla evlenir ve Griot olmayanlar tipik olarak Griotların görevlerini yerine getirmezler. Francis Bebey, “African Music, A People's Art” adlı kitabında Griotlar hakkında şunları yazmaktadır:

Batı Afrikalı Griot bir ozandır, Orta Çağ Avrupa ozanının muadilidir. Griot olup biten her şeyi bilir. O, halkın geleneklerinin yaşayan bir arşividir. Griotların virtüöz yetenekleri evrensel bir hayranlık uyandırır. Bu virtüöz, genellikle bir baba ya da amca olan bir öğretmenin eğitimi altında uzun yıllar süren eğitim ve sıkı bir çalışmanın sonucudur. Bu meslek hiçbir şekilde erkeklerin ayrıcalığı değildir. Şarkıcı ve müzisyen olarak yetenekleri aynı derecede dikkat çekici olan birçok kadın Griot vardır. (Bebey, 1975: 149).

Rap müziğin resmi başlangıç tarihi biraz tartışmalı olsa da bir tür olarak New York DJ'lerinin tekrarlayan bir ritim oluşturmak için disko, soul ve funk'tan perküsif unsurları örneklemesiyle başladığı inkâr edilemez.

DJ Kool Herc, türü başlatan kişi olarak kabul edilir. Onun 1970'lerdeki okula dönüş partileri, aynı ritmi tekrar tekrar çalarak ve bir şarkının enstrümantal kısmını uzatarak döngüler yaratmak için iki plak pikabını kullanması geliştirmekte olan fikrinin kuluçka makinesiydi. Hip-Hop'un doğduğu yer bugün hâlâ Bronx'taki 1520 Sedgwick Avenue'de ziyarete açıktır. Bunun partileri sırasında kalabalığı heyecanlandırmaya yaradığını fark ettikten sonra, arkadaşı Coke La Rock'ı etkinliklere ev sahipliği yapması için davet etti. Böylece loop üzerinden Rap doğdu. Bu noktadan sonra Hip-Hop olarak bilinen Bronx sansasyonu durdurulamaz hâle gelmiştir.

1970'ler, Afrika Bambaataa ve Grandmaster Flash gibi Bronx kökenli diğer efsaneler de dâhil olmak üzere tüm DJ'lerin gelişmesine tanıklık etti. Her ne kadar 1970'ler boyunca DJ baskın güç olsa da, MC de öne çıkmaya başladı. Kurtis Blow 1979 yılında Mercury Records'la sözleşme imzalayan ilk Rap sanatçısı olmuştur.

1980'lerde DJ Grand Wizard Theodore kazara “scratching” ve “needle drop”⁶ eylemini icat ederek sadece Rap müziğin değil DJ'liğin fiziksel eylemini de yeni bir seviyeye taşıdı.

Rap müziğinin ezici popülaritesiyle birlikte coğrafi olarak yayılması kaçınılmazdı. 1980'lerin sonları Batı Yakası'nın en ünlü Rapçileri olarak bilinen Too Short, N.W.A. ve Ice-T'nin ortaya çıkışına tanık oldu. Bu Rapçiler Los Angeles ve Oakland'ın ekonomik açıdan sıkıntılı bölgelerinden geliyordu ve şarkı sözleri genellikle kişisel deneyimlerinin bir yansımasıydı.

N.W.A.'nın en popüler singlelarından biri olan ve polis şiddetine bir tepki niteliği taşıyan “Fuck Tha Poli-

4 Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.nbccomedyplayground.com/where-did-the-term-rap-sheet-come-from/> (Erişim Tarihi: 30 Ekim 2022).

5 Kabilenin tarihini ve geleneklerini kuşaktan kuşağa aktaran kişi

6 İğne düşürme hip hop DJ'liğinde kullanılan bir tekniktir. DJ bir plağı döndürmeye başlar, ardından daha önce plağı çalmanın başlamasını istediği noktada iğneyi pikabın üzerine bırakır. Scratching en çok 1970'lerin ortalarında ortaya çıktığı hip hop müzikle ilişkilendirilse de 1990'lardan itibaren bazı rap rock, rap metal ve nu metal tarzlarında da kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Jordan Roseman, Audio Mashup Construction Kit: ExtremeTech, 2006.

ce”, N.W.A.’yı resmen FBI’ın radarına soktu ve Hip-Hop’u, özellikle de Gangsta Rap’i Amerika’nın bir numaralı gerçek halk düşmanı olarak etiketledi. Bu aynı zamanda Batı Yakası ve Doğu Yakası Rap’i arasındaki bölünmenin temellerinin atılmaya başladığı zamandır.

1990’lar Rap’in en ünlü bölünmesine sahne oldu. Çoğu zaman insanlar hâlâ bu dönem ve sonrasındaki kişisel Rap tercihlerini Doğu Yakası ve Batı Yakası terimleriyle tartışır çünkü Hip-Hop’un iki merkezindeki coğrafi bölünmeden kaynaklanan stilistik ve içerik, kararlarındaki evrimin bir sonucudur.

1990’lar kıyıların savaşına tanıklık ederken, aynı zamanda kadın MC’lerin şöhretine sahne oldu. Kadınları düşmanlaştıran pek çok içerik olsa da, birkaçı Rap müziğinin içeriğini iyi yönde değiştirmek için öne çıktı ve bugün bildiğimiz kadın Rap yıldızlarının yolunu açtı.

2000’lerden itibaren Streaming (İnternet üzerinden veya dijital olarak yapılan yayım) ve yeni teknolojik gelişmeler türün içine daha fazla ayrıntının girmesine sebep oldu. Birbirlerinin ve diğer türlerdeki sanatçıların parçalarında yer alan daha genç Rapçilere yönelik bir eğilim her zamankinden daha popüler hâle gelmiştir. Bu sayede bugün bilinen ve sevilen ana akım türün oluşmasını sağlamıştır (Jukely, 2018).

DEĞERLENDİRME

1970’lerin başında New York’ta popülerleşmeye başlayan bir müzik tarzı olarak Rap müzik, dönemin DJ’lerinin funk, soul, disko parçaları, boş perküsyon ve davul kısımlarını kullanarak bu ritim kısımlarını uzatmaları ve bu ritimlere uygun bir şekilde şiir söylenmesi ile başlamıştır. Şiir müzik ile hemhâl olarak ikisi birlikte farklı bir tarz meydana getirmiştir.

RAP kelimesi yaygın olarak “Rhythm and Poetry” ya da “Rhythmic American Poetry” şeklinde bilinmektedir. Ancak etimolojik olarak yapılan ve çalışmada da yer verilen inceleme bunun bir galat-ı meşhur olduğunu göstermiştir.

Kelimenin açıklanmış olan anlamlarının yanında Türkçe olarak popüler kültür açısından en uygun ifadenin “Rahat bir şekilde sohbet etmek” ya da “Arkadaş sohbeti” olduğu düşünülmektedir.

Rap müziğinin yüzyıllar öncesi Afrika’daki bir geleneğin devamı olan ve Batı Afrika’da Griotlar olarak bilinen, kabilelerin tarihini müzik ve ritim kullanarak anlatan kişilere dayandırılmış olması bu araştırmayı yapan kişiler olarak bizi ikna etmemiştir. Bunun sebepleri şu şekilde izah edilebilir:

Rap ve Griot arasındaki tek benzerlik anlatıcının Afrika kökenli olmasıdır ancak bu benzerlik kültürel miras aktarımı için yeterli değildir.

Hip-Hop kültürü ve dolayısıyla Rap müzik alt kültürü temsil etmekte ve bir isyan dile getirmektedir. Hâlbuki Griot anlatılarında buna benzer bir örnekten bahsedilmemektedir.

Bu tarz bir benzerlik Türk Halk edebiyatındaki âşık, abdal ya da ozan geleneğinde mevcuttur. Türkî Cumhuriyetlerde bu geleneğe ait ortak motifleri görmek mümkündür.

Rap müzik akımı 1970’lerde başlamış olmasına rağmen kadın Rap sanatçılarının sahneye çıkması 1990’ları bulmuştur. Hâlbuki Bebey’in aktardığına göre kadın Griotlar topluluk içinde bulunmaktadır. Eğer bir kültür aktarımı söz konusu olsaydı tarz ile birlikte, Amerika gibi bir ülkede, kadınların da başlangıçtan itibaren hareketin içinde bulunmaları beklenirdi.

Kesin olarak bir ilişki olmadığı iddia edilmemekle birlikte bu çalışma çerçevesinde yapılan araştırmalarda bu iddianın doğruluğunu ya da aksini kanıtlayacak bir veriye ulaşılamamıştır. İleri araştırmalar yapılması mümkündür.

SONUÇ

Dilin temel işlevi iletişimi sağlamaktır ancak gönderici ile alıcı arasındaki iletişimin doğru ve eksiksiz sağ-

lanmasında algının önemi büyüktür ve kişinin durumuna göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir.

Algı kişiye göre değişiklik gösterse de müzik evrensel bir dile sahiptir. Çalışmada yer verilen örnekte olduğu gibi Zeynep Avcı'nın Türkçe olarak seslendirdiği eser jüri üyeleri üzerinde derin bir etki bırakmıştır.

Tıpkı şiirde olduğu gibi müzik eserleri de tutku, heyecan, üzüntü, öfke, sevinç vb. beşeri duygulara hitap ettiği için insanlığın ortak kültür mirasının ve dolayısıyla ortak bilincin bir parçasıdır. Bu noktada şiirin edebi tür olarak ana dil kökenli olduğu ve dile yabancı olan kişilerce anlaşılma zorluğu yaşanacağı düşünülebilir fakat Horatius, Shakespeare, Rilke ve Nâzım Hikmet gibi birçok şair bu mirasa katkıda bulunmuştur.

Toplumların geleceği olan gençler, günümüzde her ne kadar müziği bir protesto ya da yerleşik kültürel kodlara karşı bir başkaldırı unsuru olarak kullansalar da, temelde müziğin hitap ettiği beşeri duygularla ve kültür mirasının kendilerinde oluşturduğu ortak bilinçle hareket ederler.

Popüler müzik; dil, müzikalite ve estetik olarak toplumsal değerleri ifade eder. Edebiyat ve müzik eserleri toplumda gündelik olarak kullanılan dili geliştirerek bir sanat eseri hâline dönüştürebilir ancak dilin dönüştüğü bu yeni hâlin anlaşılması okuyucu ya da dinleyicinin algısına yani resepsiyon estetiğine bağlıdır. Bunların hepsi bütün insanlığa aynı anlamı ifade edecek biçimde verilse dahi herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması ya da aynı değeri görmesi mümkün değildir.

Gerek sanat alanında gerekse teknolojik açıdan insan doğayı taklit eder. Başka bir deyişle kendine bahşedilen yaratma yeteneğini kullanabilmek için ihtiyacı olan ilhamı doğayı gözlemleyerek alır. Dünyaya gözlerini açan bir bebeğin etrafındaki yetişkinlerin çıkardığı sesleri taklit etmeye çalışırken çıkardığı sesler dillerin doğal gelişimi hakkında bir fikir vermektedir. Benzer bir etkileşim kültürel alanda da göze çarpar. Örneğin Griotlardaki hikâye anlatıcılığı Türk Halk Edebiyatında âşık, ozan ya da abdal geleneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu geleneğin en büyük temsilcilerinden birisi hiç şüphesiz Neşet Ertaş'tır (1938–2012). Orta Çağ Avrupa'sında troubadour olarak adlandırılan gezgin müzisyenler bu örneğin farklı bir kültürde ve zaman dilimindeki yansımasıdır.

Zamanın durdurulamayan ve geri döndürülemeyen geçişi ile teknolojideki gelişmelerin insanlığı zorladığı değişim karşısında şiir ve müzik teknolojik bir alt yapıyı kullanan Hip-Hop kültürü ve Rap müzik etrafında birleşmiştir. Bu sayede insanlığın başlangıcından beri var olan bu ayrılmaz ikili değişen dünya düzenine uyum sağlamayı başarmıştır.

KAYNAKÇA

Anon, 1971: The Compact Edition of the Oxford English Dictionary II. Oxford University Press: Oxford and New York.

Aytaç, G. (2009). Genel Edebiyat Bilimi, Say Yayınları, 2. Baskı: İstanbul.

Ayverdi, İ. (2011). Misalli Büyük Türkçe Sözlük, 4. Basım, MAS Matbaacılık: İstanbul 3.Cilt, s.2700.

Bal, B. (2014). Grafiti ve Sokak Sanatında Eser ve Akımların Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi ve Analizi, Haliç Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi 2014. Erişim Tarihi: 7 Kasım 2022.

Batu, B. (2014). Sanat Yapıtı ve Dil Arasındaki Bağlantı, İdil Dergisi: Ankara, 3. Cilt, 14. Sayı.

Bebey, F. (1975). African Music, A People's Art, Lawrence Hill Books, (çev. Richard Hill), Brooklyn, New York: A.B.D.

Candemir, T. (2008). Kent İletişiminde Sanatsal Ayrılık: Grafiti, YTÜ Sanat Tasarım Fakültesi I. Sanat Tasarım Sempozyumu bildirisi, 22 Aralık 2008, Erişim Tarihi 4 Kasım 2022.

Çetişli, İ. (2013). Batı Edebiyatında Edebî Akımlar, Akçağ Yayınları: Ankara.

Düz, N. (2017). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: Muğla, 4. cilt, 2. sayı, s. 28–36.

Erdoğan, E. (2021). A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Kültür, Sanat ve Peyzaj Dersi, 8. Hafta Ders Notu:

Ankara

Ergin, M. (2008). Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım: İstanbul.

Erkman-Akerson, F.(2019). Edebiyat ve Kuramlar, 4. Baskı, İthaki Yayınları: İstanbul.

Hale, T. A. (1998). Griots and Griottes: Masters of Words and Music Indiana University Press: A.B.D.

İlyasoğlu, E. (1994). Zaman İçinde Müzik: Başlangıcından Günümüze Batı Müziğinin Evrimi, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

Jirousek, C. (1995). “Rhythm”. In An Interactive Textbook, Ithaca: Cornell University website Erişim Tarihi: 9 Kasım 2022.

Kurbanov, A. (2014). Genel Dil Bilimi, 1. cilt, Türk Dil Kurumu, Kesit Yayınları: İstanbul.

Nakiboğlu, M. (2020). Hip Hop Kültürü Küçük İstanbul Kreuzberg ve 36 Boys, Çizgi Kitabevi: Konya.

Odabaşı, F. (2006). İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi: İstanbul, 14. sayı.

Ötgün, C. (2009). Gazi Sanat Tasarım Dergisi, 4 Ocak 2009, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü: Ankara, s. 159–178.

Öztuna, Y. (1990). Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi, II. Cilt, T.C. Kültür Bakanlığı: Ankara.

Polyanski, G., Royterşeyn, M. (1966). Msigini Nece Dinlemek ve Nece Başa Düşmek Lazımdır: Bakü.

Soygür, H. (1999) Kinik Psikiyatri Dergisi: Antalya, 2. cilt, 2. sayı s.124–133.

Ünsal, E. (2018). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi: Afyon, 20. cilt, 1. sayı, s. 109–124.

Wolfgang, G.(1961). West-Östlicher Divan, Noten und Abhandlungen, Berlin. s.94–95.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL 1: Erişim Tarihi: 11 Kasım 2022, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/11885/mod_resource/content/1/8.%20Hafta%20Sanat%20Nedir.pdf

URL 2: Erişim Tarihi: 9 Kasım 2022, <http://www.leblebitozu.com/sanat-nedir-sanat-tarihi-cesitleri-ve-eserleri/>

URL 3: Erişim Tarihi: 8 Kasım 2022, <https://www.etymonline.com/word/rap>

URL 4: 8 Kasım 2022, <https://www.fouroverfour.jukely.com/culture/history-of-rap-hip-hop>